

bybanen
BERGEN LIGHT RAIL

**HORDALAND
FYLKESKOMMUNE**

**ÅRSBERETNING 2017
BYBANEN AS
Org. Nr 477 511 402**

Styrets beretning

INNHOOLD

ORGANISERING AV BYBANEN	2
BYBANEN OVERTAR ANSVARET FOR PASSASJERTRANSPORT	2
TRAFIKKUTVIKLING	4
LINJEFORLENGELSER.....	4
SIKKERHET OG KVALITET.....	4
NYE KONTRAKTER OG KONTRAKTSOPPFØLGING	5
DRIFT OG VEDLIKEHOLD.....	5
VOGNPARKEN	6
INVESTERINGSTILTAK I INFRASTRUKTUREN	6
DRIFTSSTABILITET.....	7
LOKALISERING	8
SAMARBEID.....	8
PERSONALE.....	8
HELSE, MILJØ OG SIKKERHET.....	8
VIRKSOMHETEN I 2018.....	8
LIKESTILLING	9
YTRE MILJØ	9
BEREDSKAP.....	9
SKATTE, REGNSKAPSMESSIGE OG SELSKAPSMESSIGE REGLER.....	9
FORTSATT DRIFT	9
REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET	10
TAKK TIL BEDRIFTENS ANSATTE FOR STOR INNSATS.....	10
STYRETS SAMMENSETNING.....	10

ORGANISERING AV BYBANEN

Bybanen er et viktig virkemiddel for å nå målsettingene om et trygt og effektivt kollektivtilbud i Bergen. Den er en del av kollektivisjonen i Bergensprogrammet og skal være bærebjelken i kollektivtilbudet. Bybanen er delt inn i flere organisatoriske enheter under Hordaland fylkeskommune. Bybanen AS (BBas) er heleid av Hordaland fylkeskommune og forvalter eierskapet av Bybanens infrastruktur og sporvogner. Hordaland fylkeskommune (HFK) garanterer BBas tilstrekkelige økonomiske rammer til vedlikehold og drift av Bybanens infrastruktur i samsvar med jernbaneloven og tilhørende forskrifter, samt andre aktuelle lover og forskrifter. BBas har tillatelse fra Statens Jernbanetilsyn om drift av infrastruktur og drift av vedlikeholdsmateriell.

Bybanens organisatoriske enheter

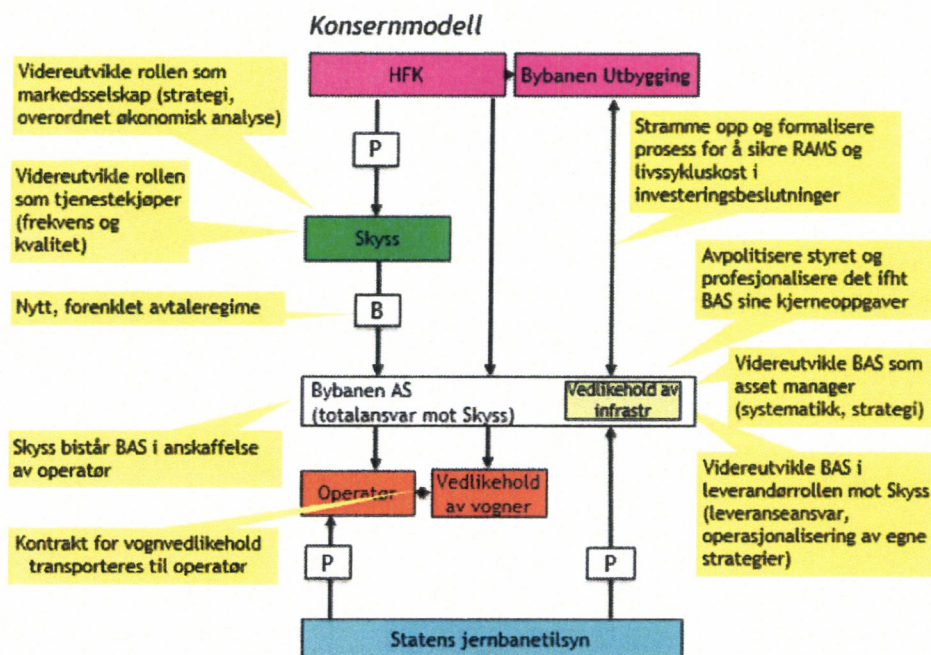
Selskapet er, i overensstemmelse med gitte tillatelser og rammebetingelser, ansvarlig for vedlikehold og oppgradering av banen, herunder spor, signal og telekommunikasjon, strømforsyning, kontaktledning, holdeplasser og driftsmateriell for vedlikehold. Videre er selskapet ansvarlig for at infrastrukturen leies ut og har egen avtale med operatør om dette. Bybanens ansvarsområder er nedfelt i forvaltningsavtale med eier. BBas leier ut sporvognene til operatør for passasjertransport Keolis Norge AS (KN), som har driftskontrakt med Skysst og tillatelse fra Statens Jernbanetilsyn til å drive trafikkvirksomhet på Bybanen. KN har ansvar for utførelse av rutekjøring, renhold av sporvognene, trafikkledelse og vakthold på Kokstad driftsområde. BBas har gitt KN en tilgangsavtale til Bybanens infrastruktur. Ansvar for driftssikre sporvogner ligger hos KN som bruker BBas til vedlikehold i henhold til avtale. BBas benytter vedlikeholdsoperatøren Stadler Pankow (STAP) som underleverandør til sporvognsvedlikehold på Kokstad.

BYBANEN OVERTAR ANSVARET FOR PASSASJERTRANSPORT

På bakgrunn av vedtak i fylkestinget i desember 2016 satt fylkesrådmannen i Hordaland fylkeskommune i verk evaluering av bybanedriften. Fylkesrådmannen bestilte en rapport av Karabin AS hvor formålet med rapporten var å vurdere om det fantes mer

hensiktsmessige måter å organisere utbygging og drift av bybanen på, og saken ble behandlet på flere fylkestingsmøter i 2017.

I juni 2017 fattet fylkestinget vedtak om iverksetting av den såkalte konsernmodellen, hvor Skyss skal bestille trafikktilbud fra Bybanen AS, som får totalansvar for å gjøre det som er nødvendig for å levere i henhold til Skyss sine bestillinger, herunder inngå avtale med operatør.

Figur 1, Side 22, i Rapporten «Evaluering av Bybanen» fra Karabin AS.

I tråd med den vedtatte modellen fikk Bybanen AS ansvar for å anskaffe operatør som skal tiltre 01.07.19 når Skyss sin avtale med Keolis Norge AS utgår.

Anskaffelsesprosessen ble ledet av administrerende direktør og det var hyret inn en ekstern konsulent som prosjektleder for utarbeidelse av konkurransegrunnlaget. Konkurransegrunnlaget ble ferdigstilt innen utgangen av 2017, men av praktiske grunner ble den først offentlig tilgjengelig rett over årsskiftet.

Ansvar for passasjertransport vil sette nye krav til Bybanen AS og omsetningen vil øke fra 2019. På bakgrunn av dette iverksatte Bybanen AS organisasjonsmessige tiltak for å håndtere totalansvaret for ruteproduksjon mot Skyss ved å vektlegge dette i stillingsutlysningen for ny administrerende direktør og utlysning av en nyetablert lederstilling for passasjertransport.

Som del av konkurransegrunnlaget ble også vedlikeholdsavtalen med Stadler Pankow GmbH tilpasset for transport av avtalen til operatørselskapet. Vedlikehold av vognparken blir således en del av operatørens oppgaver fra 2019 innenfor rammer som er gitt av Bybanen AS og de oppgaver selskapet har for preventivt og korrektivt vedlikehold samt ansvaret for langsiktig verdibevaring av vognparken.

TRAFIKKUTVIKLING

Det er Skyss som har ansvaret for billetter, passasjerinformasjon og ruteproduksjon. BBas skal tilrettelegge best mulig for en optimal gjennomføring av planlagt trafikk på kort og lang sikt. Det har siden oppstarten i juni 2010 vært en positiv utvikling i passasjertrafikken med Bybanen, og ved hver åpning av nye byggetrinn har trafikkveksten naturlig nok gjort et byks. Det er flere faktorer som sammen bidrar til at passasjertrafikken øker: høy kvalitet, god komfort, nybygging og fortetting langs Bybanetraseen, forlengelser av linjen, høy frekvens og god regularitet. I 2017 hadde Bybanen totalt 12,6 millioner påstigende passasjerer og produserte 2 087 397 vognkilometer.

LINJEFORLENGELSER

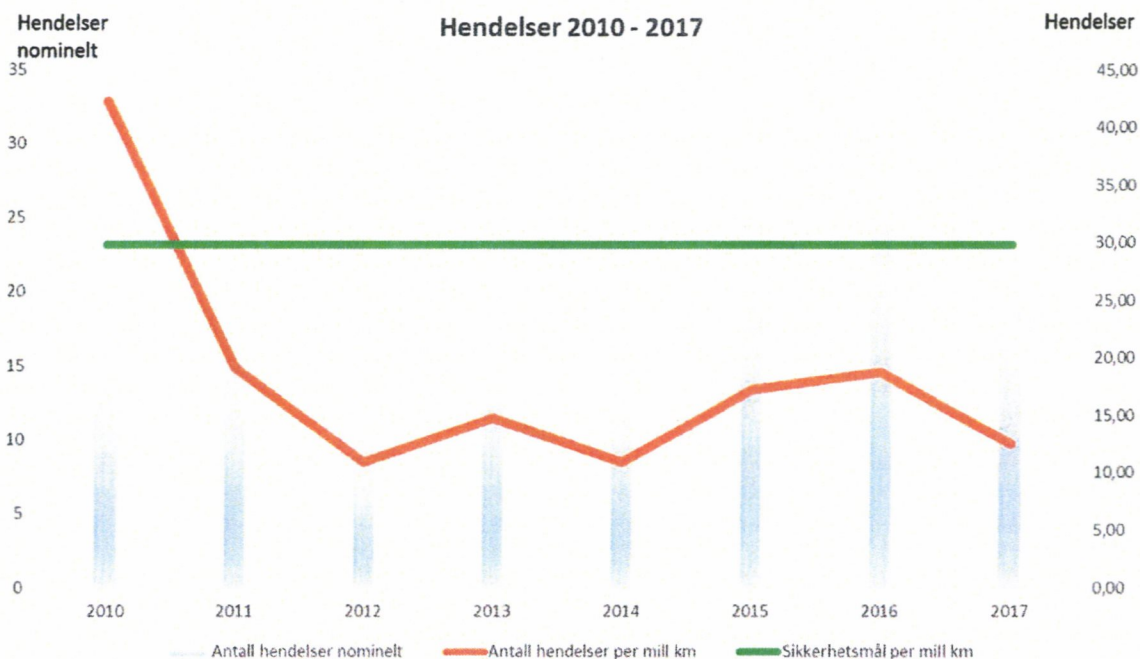
Bybanens første byggetrinn fra Byparken til Nesttun åpnet i juni 2010. Dermed åpnet andre byggetrinn fra Nesttun til Lagunen i juni 2013, og tredje og hittil siste byggetrinn fra Lagunen til Flesland åpnet april 2017. I perioden august 2016 til april 2017 var det trafikk mellom Byparken og Birkelandsskiftet. Tredje byggetrinn inkluderer nytt depot og verksted på Kokstad med plass for oppstilling og vedlikehold av Bybanens sporvogner. Reguleringsplan for fjerde byggetrinn fra Bergen sentrum via Haukeland sykehus til Fyllingsdalen ble vedtatt i Bergen bystyre 21. juni 2017, og forberedende byggearbeider ble igangsatt i 2017. Blant annet er arbeidet med å fylle ut i Store Lungegårdsvannet påbegynt. Bergen kommune er i gang med forberedende arbeider for reguleringsarbeid for femte byggetrinn fra Bergen sentrum til Åsane. Det er Bybanen utbygging (BU) som har ansvaret for utbygging av Bybanen. BU følger standarder fra første byggetrinn oppdatert med erfaringer nedfelt i Teknisk Regelverk som forvaltes av BBas. Erfaringsoverføring fra drift til utbygging er en viktig premisse i forbindelse med de videre byggetrinn. Det er av stor betydning for virksomheten at Bybanen planlegges, prosjekteres og bygges sikkert og driftskostnadseffektivt. BBas deltar i disse utviklingsprosessene.

SIKKERHET OG KVALITET

I Bybanens sikkerhetsstyringssystem er sikkerhetspolitikken basert på at det ikke skal forekomme ulykker med dødsfall eller varig skade. BBas skal jobbe systematisk for bedre sikkerhet og skal ha en sikkerhetskultur for læring gjennom erfaring og innrapportering av uønskede hendelser. Ved endringer i infrastruktur eller rullende materiell skal sikkerheten alltid opprettholdes eller forbedres. Godt preventivt vedlikehold skal forhindre at feil eller skader ved infrastrukturen utvikler seg til ulykker. BBas har et godt og positivt samarbeid med Statens jernbanetilsyn (SJT) i søknadsprosessene. I forbindelse med revisjoner skapes det et grunnlag for stadig bedre praktisk rettet sikkerhetsarbeid. Kunnskap utveksles mellom tilsynet og Bybanen AS. Sammenlignet med andre sporveissystemer i Norge og utlandet har Bybanen lav ulykkesfrekvens. Samarbeidet med operatørene Keolis Norge as og Stadler er svært godt.

Strategisk plan for Bybanen as som beskriver bakgrunn, visjon, mål, roller og oppgaver for BBas er fulgt opp gjennom målrettet arbeid. I strategiplanen er det nedfelt målsetninger for kvalitetsarbeidet. I 2017 er det oppnådd ytterligere raskere

saksbehandlingstid på grensesnitt mot andre aktører takket være økt erfaring og økt bemanning. FDV-systemet (Forvaltnings, Drift og Vedlikehold) brukes av alt personell i driftsorganisasjonen som styringsinstrument for vedlikeholdsarbeidet. Det gjennomføres regelmessig oppfølging for å holde antall utestående saker nede.

Årlig antall hendelser i årene 2010-2017 (en hendelse er en uønsket begivenhet som har sammenheng med jernbanedriften, og som innvirker på driftssikkerheten).

NYE KONTRAKTER OG KONTRAKTSOPPFØLGING

Det er inngått flere nye kontrakter i 2017 på innkjøp av varer og tjenester, blant annet kjøp av varebil, fornyelse av maisdekke i bybanetrasé samt revisortjenester.

Ved innkjøpsprosesser følger BBas "Lov om offentlige anskaffelser" med forskrifter. Innkjøpsprosessen skal sikre god kvalitet på varer og tjenester og bidra til best mulig verdiskapning til lavest mulig ressursbruk. Kontrakter følges opp kontinuerlig for å sikre riktig leveranse. Det gjennomføres løpende kostnadskontroll og varelagerkontroll.

DRIFT OG VEDLIKEHOLD

Det er et overordnet mål for bedriften å se vedlikehold i sammenheng med sikkerhet og godt miljø. Banen skal for hele reisen fremstå som et særlig trygt transportmiddel. Det legges stor vekt på preventivt vedlikehold for å sikre at signaler, sporvekselstyring, spor, underbygning, tunneler og broer til enhver tid er i god stand. Renhold og oppvarming på holdeplasser er høyt prioritert for at de skal fremstå med høy kvalitet og være trygge og sikre. Bybanen AS utfører regelmessig skinnesliping som gir mindre støy fra vognene, økt sikkerhet fordi bremseeffekten blir bedre, generelt økt sporkvalitet og derved økt levetid

og bedre økonomi. Det er innenfor rammene av vedlikeholdsbudsjettet gjennomført en rekke forbedringstiltak på anleggene for å øke driftsstabiliteten og å redusere vedlikeholdsbehovet.

Verkstedsbygget på Kronstad benyttes som driftsverksted og delelager for selskapet. Delelager både for trolleybuss og Bybanen er samlet på Kronstad. Nåværende verkstedsfunksjoner og personalfasiliteter sikrer effektivt vedlikehold.

Erfaringer fra driften viser at det også kreves investeringsmidler for å forbedre og oppgradere overleverte byggetrinn. Det har vært arbeidet med å få etablert gode løsninger for dette.

Bybanen AS overtok byggetrinn tre i juni 2016. Idriftsettelsen av anlegget har vært svært krevende og har lagt stort beslag på Bybanen AS sine driftsressurser også i 2017.

Oppgradering av trolleybussanlegget i tråd med anbefalinger i teknisk tilstandsrapport har vært begrenset på grunn av ressursituasjonen.

VOGNPARKEN

I forbindelse med etablering av nytt depot og verksted på Kokstad ble det initiert anskaffelse av 8 nye vogner á 42 meter. Eksisterende vognpark (20 vogner med lengde 32 meter) ble besluttet forlenget. Forlengelsesprosjektet ble ferdigstilt i 2017. Bybanens vognpark for personbefordring består i dag av 28 vogner med lengde 42 meter.

Arbeidstilsynet ble i 2016 involvert i forhold knyttet til førernes arbeidsmiljø. I 2017 ble det etter enighet med operatør besluttet bestilling av prototyp med formål om forbedret førerarbeidsplass. Operatør initierte høsten 2017 testprogram med formål om å finne beste løsning/konfigurasjon og dermed danne grunnlag for beslutning om løsning og videre investering i oppgradering av alle vogner. Testprogrammet var ved utgangen av 2017 ikke slutført.

Bybanen har en rekke driftsvogner for vedlikehold av infrastrukturen. Dette omfatter slipevogn med plog og avisingsutstyr 901 og de kombinerte vei- og skinnegående bilene; brannbil 902 som disponeres av Bergen brannvesen, kontaktledningsvogn 903, sporrenngjøringsvogn 904 og lastebil med kran og avisingsutstyr 905. Disse vognene er essensielle for rask respons ved planlagt og akutt innsats på sporet.

INVESTERINGSTILTAK I INFRASTRUKTUREN

Tiltak for forbedring av lysregulering og signalering i Byparken ble ferdigstilt i 2017.

Tiltak for oppgradering av signalanlegg på Fantoft ble ferdigstilt 2017.

Prosjekt for oppgradering av maisdekke i BT-1 ble initiert i 2017, med planlagt ferdigstilling i 2018.

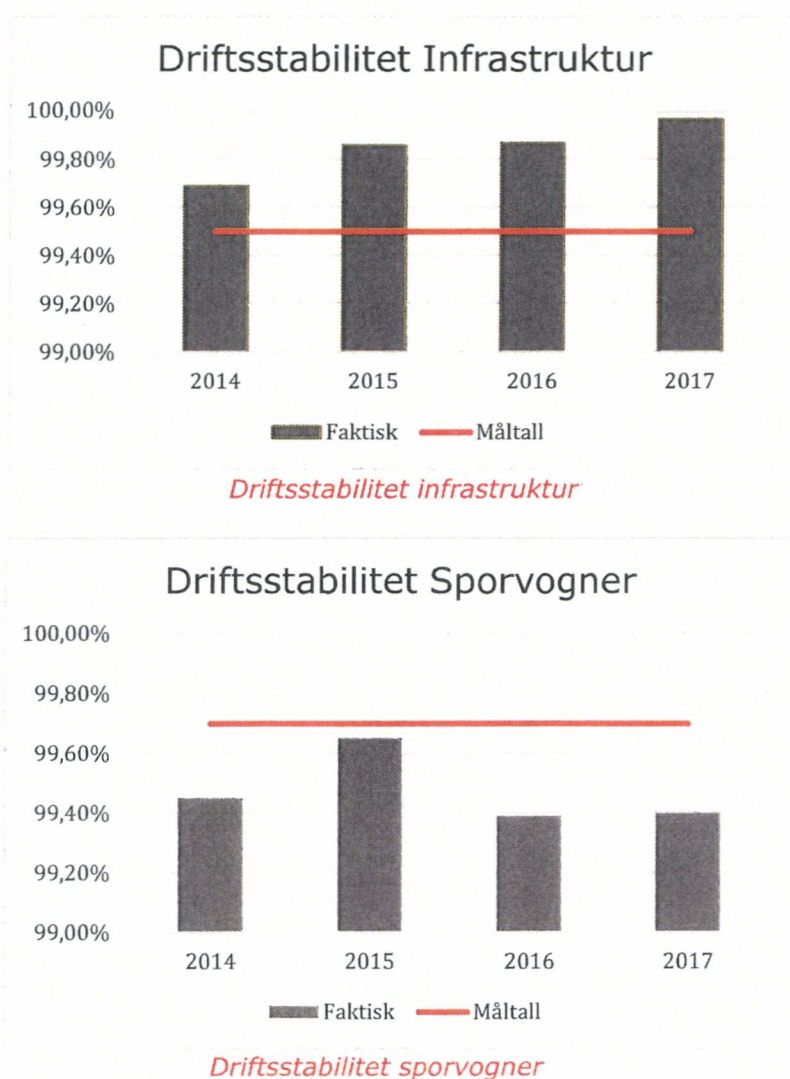
Tiltak for oppgradering av leskur på holdeplasser i byggetrinn pågår. Prosjektet er planlagt ferdigstilt i første kvartal 2018.

Trolley: Den planlagte oppgraderingen av flere master i traseen ble utsatt til 2018 av kapasitetsmessige grunner i driftsavdelingen.

BBas ble i 2017 bevilget midler over Bergensprogrammet til nødvendige reinvesteringer for Bybanen (8MNOK) og Trolley (1,6MNOK). Bybanen ble høsten 2017 gitt en tilleggsbevilgning på 7MNOK for nødvendige oppgraderinger i byggetrinn 3.

DRIFTSSTABILITET

Måltallet for gjennomsnittlig driftsstabilitet for infrastrukturen (strømforsyning, radio, signal, spor) er 99,5%, og resultatet i 2017 var 99,97 %. Måltallet for gjennomsnittlig driftsstabilitet for sporvogner er 99,7%, og resultatet i 2017 var 99,40. Det ble i siste kvartal 2017 påbegynt tiltak som forventes å gi utslag i bedre driftsstabilitet for sporvogner i 2018. Resultater for driftsstabilitet fra og med 2014 er vist under:

LOKALISERING

Selskapets administrasjon har kontorer i Wigandgården, Agnes Mowinckels gate 6 i Bergen. Selskapet har egen driftsorganisasjon i verkstedbygget på Kronstad i Bjørnsonsgt 45. Det er sporgovnsverksted og depot i Kokstadflaten 59 som er bemannet med en person fra Bybanen as. Her er også Keolis sin operatørvirksomhet og Stadlers vedlikeholdsoperasjoner lokalisert. Det ble i 2017 besluttet at hele Bybanen as sin organisasjon og virksomhet skal flyttes til Kokstadflaten 59, og flyttingen vil skje i løpet av 2018.

SAMARBEID

Det har i 2017 vært jevnlig møter i flere samarbeidsfora både med Hordaland fylkeskommune, Skyss, Bybanen Utbygging, driftsoperatør og leverandører. Samarbeidsforaene er viktige for at Bybanens suksess og gode omdømme skal opprettholdes, og dette arbeidet vil få sterkt fokus og bli styrket framover i tråd med politiske vedtak fattet i Hordaland fylkesting (13. juni 2017, sak PS 68/2017).

PERSONALE

Adm. dir . Kjell Atle Gullbrå valgte å si opp sin stilling og hadde sin siste arbeidsdag 31. august 2017. Eiendomsdirektør i HFK Jostein Fjærestad gikk inn som midlertidig erstatter fra 1. august 2017. Det ble igangsatt rekruttering av ny adm.dir., og i november 2017 takket Adelheid Nes ja til denne stillingen.

Organisasjonen vokser etter hvert som virksomheten øker. Det er i 2017 opprettet tre nye stillinger i driftsavdelingen. Ved slutten av året 2017 har selskapet 23 ansatte på heltid.

HELSE, MILJØ OG SIKKERHET

Bedriften har egen bedriftshelsetjeneste som oppfyller de krav som stilles i "Lov om Jernbane" og tilhørende forskrift. Arbeidsmiljøet anses som tilfredsstillende. Det har ikke vært skader eller ulykker på arbeidsplassen. Sykefraværet er 3,8%. I 2017 ble det opprettet Arbeidsmiljøutvalg i Bybanen AS, og det ble avholdt 2 møter i 2017.

VIRKSOMHETEN I 2018

Bybanen er blitt en viktig del av bybildet i Bergen og styret ser frem til at ansatte vil ha et sterkt engasjement og motivasjon for å løse oppgaver og utfordringer blant annet knyttet til å følge opp politiske vedtak som er gjort i 2017 vedrørende omorganisering og innføring av konsernmodellen som vist i figuren side 3 i denne årsberetningen. En viktig fokusoppgave i 2018 vil være å overta operatøransvaret, gjennomføre anskaffelse og inngå ny operatøravtale. Videre skal arbeidet med anskaffelse av nytt vognmateriell for

byggetrinn 4 og fem påbegynnes i 2018. Et framtidig ferdig utbygget sporveisnett syd, nord og vest vil kreve at en tidlig ser for seg hvordan driftsmønster skal være både i normalsituasjon og i avvikssituasjoner, og det er viktig at Bybanen AS tar et sterkt eierskap til et driftskonsept som vil gi optimal drift for hele det ferdige nettverket.

Trolleybusslinjen planlegges forlenget i regi av HFK. BBAS bidrar her, og sentralt for oss vil være å få på plass teknisk regelverk for planlegging og bygging av Trolleybuss-linjer i 2018.

LIKESTILLING

Ved årsskiftet 31. desember 2017 er kvinneandelen blant heltidsansatte 13,0 % mot 10,5 % i 2016. Det er selskapets målsetting at det ikke skal forekomme forskjellsbehandling grunnet kjønn. Det er et mål å øke kvinneandelen, og ved nyrekruttering blir kvinner spesielt oppfordret til å søke. Kvinneandelen i styret er på 40%.

YTRE MILJØ

Bybanen AS stiller miljøkrav til leverandører i forbindelse med anskaffelser av varer og tjenester. Miljøkrav kan knytte seg til relevante tekniske egenskaper til produkt, returordninger, emballasje, miljøkvalitetssystem og rutiner. Motorkjøretøyer og annet utstyr som benyttes i forbindelse med vedlikehold av Bybanens infrastruktur forurensrer det ytre miljø. Både kjøretøy og utstyr er bygget etter krav om høy miljøstandard. Sett under ett er utslippene små og bidrar til vedlikehold av et miljøvennlig elektrisk sporvognsystem. Miljøgevinsten ved Bybanen er betydelig sammenlignet med et tradisjonelt bussystem.

BEREDSKAP

Bedriften har en døgkontinuerlig vaktordning som har ansvar for å gjennomføre nødvendige tiltak knyttet til driftsproblemer, hendelser eller andre situasjoner innenfor de områder som selskapet har forvaltningsansvar for.

SKATTE, REGNSKAPSMESSIGE OG SELSKAPSMESSIGE REGLER

Selskapets virksomhet følger de til enhver tid gjeldende regler for internprising av varer og tjenester overfor eier. Dette gjelder også overfor tredjepart. I henhold til "Lov om revisjon" § 2.3 er det avholdt møte mellom selskapets styre og revisor uten at adm. direktør eller andre fra den daglige ledelsen var til stede.

FORTSATT DRIFT

I samsvar med regnskapslovens § 3 - 3 er forutsetning om fortsatt drift lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Bybanen AS har ikke til formål å skaffe eierne økonomisk vinning. Målsettingen er å bidra til at fylkeskommunen når vedtatte mål for kollektivtrafikken i Bergen og for Bybanen spesielt på en kostnadseffektiv måte.

Samlet kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter var i 2017 på NOK -478 996. Driftsresultatet utgjorde NOK 3 957 895.

Salg av tjenester til Hordaland fylkeskommune, Skyss og Keolis Norge AS finansierer selskapets drift. Selskapets eier har gitt selskapet lån til finansiering av vedlikeholdsutstyr og andre investeringer. Omsetningsøkningen fra 2016 til 2017 skyldes i all hovedsak økt antall produserte vognkilometer som følge av Byggetrinn 3.

Styret mener at årsregnskapet for Bybanen AS gir et korrekt bilde av selskapets eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat. Styret foreslår at overskudd for 2017 disponeres som følger: Overføres til annen egenkapital NOK 2 820 551.

Nøkkeltall for	2017	(2016)
Omsetning	144 043 485	(112 408 662)
Årsresultat/overskudd	2 820 551	(2 297 073)
Investeringer	1 650 093	(635 869)
Likviditetsbeholdning	16 560 408	(19 689 497)
Totalkapitalen	74 077 251	(60 496 120)
Egenkapitalandelen	23,5%	(18,7%)

TAKK TIL BEDRIFTENS ANSATTE FOR STOR INNSATS

Styret er av den oppfatning at prosesser og oppgaver i 2017 har blitt gjennomført på en svært god måte. Ansatte har som i tidligere år bidratt med engasjement og sterk motivasjon for at Bybanen skal bli til beste for Bergen. Styret takker alle for innsatsen i 2017.

STYRETS SAMMENSETNING

Styrets medlemmer:

Paul M. Nilsen	Valgt for to år i 2017
Edel Eikeseth	Valgt for to år i 2017
Mona Røsvik Strømme	Valgt for to år i 2016
Tor André Ljosland	Valgt for to år i 2016
Lars Christian Stendal	Valgt for to år i 2016

Varamedlemmer:

Sigbjørn Framnes for Mona Røsvik Strømme Valgt for 1 år i 2017
Kari Foseid Aakre for Tor André Ljosland Valgt for 1 år i 2017.

Styrets leder: Paul M. Nilsen

Styrets nestleder: Edel Eikeseth

Styreleder og nestleder er på valg hvert år. Godtgjørelse til styreleder NOK 90 000,

nestleder NOK 45 000 og styremedlemmer kr 30 000. Varamedlemmer godtgjøres etter fylkeskommunens satser for enkeltmøter.

Revisor:
Deloitte AS ved statsautorisert revisor Bjarne Ryland.

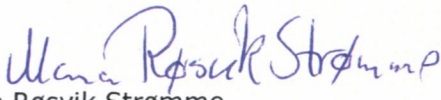
Bergen 31. desember 2017
Bergen 15. mars 2018

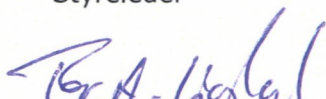
Paul M. Nilsen
Styreleder

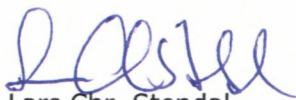
Edel Eikeseth
Styrets nestleder

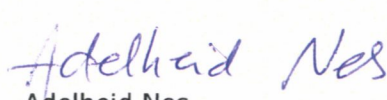
Mona Røsvik Strømme
Styremedlem

Tor André Ljosland
Styremedlem

Lars Chr. Stendal
Styremedlem

Adelheid Nes
Adm. direktør